

Innspill til Handlingsprogram for samferdsel i Akershus 2025-2028

NHO Transport takker for muligheten til å levere innspill til Akershus fylkeskommunes handlingsprogram for samferdsel, deres referanse 2024/21677-3.

Foreningen representerer leverandører av kollektivtrafikkjenester med buss, bybaner, minibuss og drosje i hele Norge. Medlemsbedriftene sørger daglig for trygge og miljøvennlige reiser til skole, jobb, fritidsaktiviteter og praktiske gjøremål. Det meste av denne transporten er basert på fylkeskommunale kontrakter. Markedsbaserte ekspressbuss, flybuss og turbuss finansieres av passasjer-inntekter og er et godt supplement til kollektivtilbudet i offentlig regi.

NHO Transport støtter selvsagt de overordnede målene om nullvekst, nullvisjon og nullutslipp som fylkeskommunen baserer handlingsprogrammet på. Det er viktig at disse målene understøttes med praktisk politikk, blant annet gjennom en systematisk satsing på kollektive reiser.

Viktig kunnskapsgrunnlag for klima- og transportpolitikken

Klimautvalget 2050

Klimautvalget 2050 legger tre prioriterte prinsipper til grunn for overgang til et lavutslippssamfunn, nemlig å unngå, flytte og forbedre utslipp. Disse kan også anvendes for persontransporten, slik NHO Transport har omtalt i [høringsuttalelsen til Klimautvalget](#) i februar 2024.

Miljødirektoratet

Miljødirektoratet analyserer klimatiltak, barrierer og mulige virkemidler. I deres nyeste [rapport fra april i år](#) anbefales blant annet følgende i 2024 og 2025:

"Innføre en virkemiddelpakke som gjør det relativt sett bedre og rimeligere med kollektiv, sykkel og gange sammenliknet med bilbruk; det vil si innføre bilrestriktive virkemidler (omfordele veiareal, redusere fartsgrenser, øke parkeringsrestriksjoner) i kombinasjon med virkemidler som gjør sykkel, gange og kollektivt mer attraktivt¹."

Videre viser Miljødirektoratet til følgende tiltak for transport på side 31 i [rapporten](#):

"Tiltak som reduserer transportomfanget og endrer transportmiddelfordelingen (unngå- og flyttetiltak) bidrar til redusert arealbehov. Eksempler på unngå- og flyttetiltak er mer

¹ Klimatiltak i Norge: Kunnskapsgrunnlag 2024 - Miljødirektoratet (miljodirektoratet.no), kapittel 2.3 side 14.

transporteffektiv arealplanlegging og tiltak som flytter transport fra bil til gange, sykkel og kollektivtrafikk. Unngå- og flyttetiltakene vi har utredet i transportsektoren bidrar i sum til at persontransportarbeidet med personbil reduseres med 22 prosent i forhold til framskrivningen, noe som tilsier at vi i svært liten grad har behov for ny og arealkrevende infrastruktur."

Transportøkonomisk institutt

Ifølge [rapport 1979/2023 fra Transportøkonomisk institutt](#) gir økt målrettet satsing på kollektivtrafikk flere samfunnsgevinster. Når det gjelder samfunnsnytte, er kollektivtrafikken:

- Økonomisk bærekraftig fordi den gir stordriftsfordeler på konsumentensiden og har lavere skadestrukturer enn andre transportformer
- Sosialt bærekraftig i form av å være et tilbud for alle og av spesielt stor betydning for lavinntektsgrupper
- Bærekraftig med hensyn til miljø og klima ved at utslippene per personkilometer er svært lave, og trafikkbelastningen på veiene reduseres.

Innspill til handlingsprogrammet

- Fremtidens persontransport er utslippsfri, delt og effektiv. Kollektivtrafikken er en viktig del av løsningen for overgangen til et lavutslippssamfunn.
- Det er behov for politikk som sikrer god og effektiv mobilitet, men med redusert ressursbruk og klimaavtrykk. Transportsektoren står i dag for en tredjedel av klimagassutslippene. Tiltak som reduserer den samlede etterspørselen etter transport bør prioriteres, slik [Klimautvalget 2050](#) anbefaler og [Miljødirektoratet](#) konkretiserer.
- Kollektivtilbudet bør styrkes med høyere frekvens og kortere reisetid. Transportøkonomisk institutt² dokumenterer samfunnsnytte ved økt målrettet satsing på kollektivtransport. Det gir positive gevinster for klima og miljø, og bidrar til sosial og økonomisk bærekraft. Potensialet med økt kollektivsatsing er særlig stort der kollektivtrafikken har størst nyttegevinst.
- God fremkommelighet er avgjørende for kollektivtilbudets effektivitet, produktivitet og punktlighet. Fylkeskommunen bør dermed prioritere tiltak som bedrer bussenes fremkommelighet. Kollektivfeltene må utelukkende dedikeres til busser og drosjer. Godt vei- og vintervedlikehold er også avgjørende for at kollektivtrafikken kan fylle sin samfunnskritiske funksjon. Elektroniske bussfelt og automatisk trafikkontroll er andre verktøy som kan sikre fremkommelighet.
- Turbusser, ekspressbusser og flybusser bør sikres praktisk tilgang til bysentrum og terminaler. Dette inkluderer avgiftsfri eller rimelig tilgang til kollektivterminaler, parkerings-/venteplasser og andre fasiliteter for deres transporttjenester. Avinor praktiserer dessverre høye anløps- og oppstillingsavgifter på Gardermoen, til tross for politiske mål om økte kollektivandeler og nullvekst i biltrafikken.

² Transportøkonomisk institutt rapport 1979/2023

- Fylkeskommunen bestiller kollektivtrafikkjenester på offentlige anbud via Ruter. Oppdragsgiver bør fremme økonomisk bærekraftige og forutsigbare kontrakter med operatørene der partene sammen utvikler kollektivtrafikken.
- Et velfungerende og attraktivt kollektivtilbud avhenger av tilgang til gode sjåførere. Som ansvarlig for kollektivtrafikken kan Akershus fylkeskommune bidra til nødvendig utdanning og rekruttering av nye sjåførere.
 - Praksis bør endres slik at lærlinger i yrkessjåførfaget tilbys førerkort for både lastebil og buss i videregående opplæring. NHO Transport har sammen med seks andre organisasjoner sendt [brev til Utdanningsdirektoratet om dette i februar 2024](#). Fylkeskommunen oppfordres til å støtte og følge opp at en slik løsning blir realisert. Det kan styrke rekrutteringen til yrket og gir kandidatene økt kompetanse og fleksibilitet i arbeidslivet.
 - Grunnutdanningen for bussjåførere er kostbar og erfaringsmessig en barriere for at voksne personer som vil skifte jobb velger bussjåføryrket. Vestland fylkeskommune har engasjert seg i det økende rekrutteringsbehovet på Vestlandet med positive resultater. I 2024 spleiser fylkeskommunen og busselskapene på utdanningen av 47 nye kandidater som skal bli bussjåfør. Les mer på [Vestlandfylke.no](#).

Skulle det være spørsmål eller behov for mer informasjon, er NHO Transport tilgjengelig.

Vennlig hilsen

Jørr Lunde
næringspolitisk sjef
NHO Transport